

By=Skraa for Rådsted i Volland, 1635.

Meddeelt

af

C. A. Dons,
Sognepræst i Rådsted.

Ligesom tilforn (i Tidsskriftets 1ste og 4de Bind) en fynsk og en jydsk By=skraa fra 16de og 17de Aarhundrede efter Haandskrifter ere aftrykte: saaledes kunne vi her, ved Omfarg af et af Selskabets Medlemmer, meddele en saadan Vedtagtsamling fra Volland, aftrykt efter det originale Haandskrift af 1635. Herved besyrttes ikke allene den historiske Rundskab om slige autonome By=Vedtagters Tilværelse og Gyldighed i de danske Provindser (kun fra Sjælland fattes endnu Erfaringen); men Sammenligningen imellem hine og den lollandske Skraa vil give Anledning til at bemærke en og anden Forskiel, saavel i de vedtagne Skikke og Regler (hvoraf ogsaa adskillige særegne her forekomme), som i Bødernes Maalestok, hvilken overhovedet synes at have været høiere, og mere Strengbed i Bødernes Paalæg at have fundet Sted i Volland, end i andre Provindser. Da Skrivemaaden i det originale Haandskrift (hvoraf en nøiagtig, bogstavret Afskrift var indsendt), er slet og ucorrect: har man ikke fundet nogen Grund til at beholde den; derimod er den fulgt i Documentets Paategninger. I øvrigt ere Haandskriftets Ordformer i enhver Henseende med største Nøiagtighed giengivne. I Originalen ere kun de første 5 Artikler eller Paragrapher numererede; her derimod ere Tallene fortsatte og tilføiede ved alle de øvrige. Af Anmærkningerne tilhøre de med D. betegnede Indsenderen; de øvrige ere af

Med.

„Nadsled Sogne-Vilkaar.“

„Denne Original er funden udi Nadsled Præstegaard Anno 1689 ved St. Hans Dags Tide, og siden insinueret Vels. Patronen Hr. Jørgen Skeel, som samme har confirmeret d. 29de Octobris 1689, og er siden indlagt i Kirken; hvorfra dend er begiært tillaaens og læst paa Nadsled Birche-Ling d. 2den Aprilis 1695 og siden d. 3die Aprilis restituerit Kirken.“

Nadsled d. 1 Aprilis 1695.

Michel Klog Jensen mpp. 1)

**„Artikle hvorefter alle Nadsled og Krungerup Mænd
i deres Eierskab 2) sig skal forholde.“**

1. Otte Dage for Philippi Jacobi skal enhver være fortaent at møde og gaae med Gierder, og hvis Gierder der paafindes Gab eller Hul paa, skal bøde 1 Skill.

2. Skeer det andengang, og Tiden er forlagt 3) at lukke, bøde 2 Skill. og siden saa tidt Brøst findes, bøde dobbelt.

3. Dersom Noget findes hjemme, og ikke vil møde eller (sende) sit visse Bud at gaae med Gierder, skal bøde 2 Skill. Uden baade Husbonden og hans visse Bud ere i Husbondens 4) Forsald.

1) Michel Klog Jensen findes at have været Degn i Nadsled i Slutningen af 17de Aarhundrede; han nævnes i et Magestiftsbrev af 1te Mai 1678. D.

2) Ved Eierskab menes her og § 43 det samme, som Eierlaug, der i Folland bemærker Foreningen af alle eller en Deel af Sognets eller Byens Miere 3: Gaardmænd (see D. Dial. Lex. S. 97). I dette Document forekommer ogsaa (§§ 6. 38. 44) Eier-Oldermand, som vel ikke har anden Bemærkelse end det sædvanlige Aldermand eller Oldermand (jvfr. Histor. Tidsskr. Bd. I. S. 440. 452. 453). I øvrigt nævnes her „Oldermændene“ (§§ 22 og 43), og „Oldermændene, hver i sin Rode“ (§§ 40 og 46). Formodentlig har Sognet altsaa haft to.

3) Maafee: foreslagt. I en yngre Copie af dette Document, som findes ved Præstebaldet, staaer forlangt, som aabenbar er en feilagtig Læfemaade. D.

4) I disse Vedtægters flidsløse Affatning synes dette Ord, hvorved ovenfor i samme Linie menes Fæstebonden, her at bemærke Herremanden eller Godseieren. D.

4. Denne for^{ne} Lov om vor Mark, skal og holdes om Rug-Marken; om nogen Hul findes paa Gierder, og ikke vil lukke, skal bøde førstegang 1 Skill., andengang 2 Skill. og siden dobbelt.

5. Dtte Dage for St. Mikkelsdag skal ganges med Gierder om Rug-Marken, og Leed være hængt, og Gierde luft; eller bøde efter for^{ne} (Artikler).

6. Dersom Nogen pløier sine Aeenbrødre for nær, eller hans Jord fra, om han selv følger sin Plog, da skal han betale Skaden som Uret gjør, og give 4 Skill. til de 12 Eiere som udnævnet er, for hver Steen som sættes, eller Skiel som gøres imellem dennem; Og skal Eier-Oldermand med de andre Mænd strax være forpligtig der udi at skielne, naar Nogen klager.

7. Hvo som vender paa Høved-Nger^{b)} i Winter-Mark, skal vende for St. Valdborg Dag, og dog betale den, Høved-Ngeren eier, om han lider nogen Skade.

8. I Vaar-Marken, som vender paa Høved-Nger, skal paamindes 8 Dage tilforne, og strax være forpligtig at saae, under 1 Mark til Eieren, og betale Skaden til den, Høved-Ngeren eier.

9. Hvo som bryder i Rug-Marken, efter de har ganget med Gierder, bøde 2 Mark.

10. Hvem som vil holde Heste eller Kær der inde i Tyer (Tvir) skal holde det paa sit eget, enhver uden Skade, uden for^{ne} Straf.

11. Skal ei heller Nogen om Høsten maa sætte sine Heste ved sine Bogne i Tyer eller holde, uden den Stund han der paa Steden binder sit Korn og læsfer det, uden Straf 1 Mark, og dog Ingen at gjøre Skade.

12. Skal ingen maa slaae sit Dvæg i Bong, førend alt Kornet er inde, og Oldermanden tilfiger, uden han bøder 1 Mark, og siden betale Skaden.

Men dersom een eller to kan findes, som vel kunde med andre have deres Korn inde, og for Radsheb ikke vil: skal (de) paamindes

^{b)} Høvedager 3: Dværager, Forpløining (jvfr. D. Dial. Lex. 243.)

af OIdermanden. Kan det ikke hjælpe, da maa de andre drive deres Qvæg derind, og de som bekomme Skade, beholde det til Underviisning.

13. Skal OIdermanden ikke maa give Nogen Forlov at indsætte deres Heste i Marken under 1 Mark til Straf hver Sinde han det gjør.

Men naar tilstedes Enhver et Par Heste at indsættes, da skal de holde dennem, Andre uden Skade, og dersom Nogen tyrer i Andres Korn, da betale Skaden og bøde til Gierne 4 Skill.

14. Dersom Nogen gaer igiennem Andres Korn og gjør Sti, uden hvor almindelig Sti pleier at være, bøde hver Sinde 1 Skilling.

15. Skal Ingen maa have Porte, Døre eller nogen Udgang af deres Gaarder til Marken naar der er saet; være sig til deres egen Jord eller andre deres; bøde 2 Mark⁵⁾. Vil han den da ei affkaffe, bøde 4 Mark.

16. Kommer Qvæg i Marken uvitterligt, bøde for hver Færs hoved, som er Qg, Køer, Stude eller slikt 1 Skill.; for Faar og Sviin, hver Stykke $\frac{1}{2}$ Skill.

17. Dersom nogen Mands Gææs flyer i Bong og OIdermanden advarer hannem, og ikke vil flye Raad der til, skal bøde forstegang for hver Gaas $\frac{1}{2}$ Skilling. Dersom de kommer i Marken følgende (Dag)⁶⁾, da oprette Skaden, og give til Gierne 1 Mark.

18. Huusmænd og Indester, som ikke haver Jord i Marken, og holder Qvæg i Andres Marke, skal give for hvert Stykke af Køer, Stude, Heste, eller andet saadant 4 Skilling; for hvert Sviin 1 Skilling, for en Griis 1 Skilling, for en Gaasehob, stor eller liden 4 Skilling.

⁵⁾ Nemlig: (overtræder Nogen denne Vedtagt, da) bøde 2 Mark.

⁶⁾ Saaledes maa formodentligt det Udelatte udfyldes.

19. Dersom Nogen kaster Hul paa andres Gierder, skal ikke alleneste straxen lukke igien, men og bøde 8 Skilling, uden han havde det i Minde. Og dersom Nogen seer at andre træder ned eller bryder Hul paa Nogens Gierder og dyl med hannem: bøde 8 Skilling.

20. Ligesom forskrevne stander om Byens Markgierder, skal og holdes med Krenkerups Markgierder og Skovgierder, under lige Straf, som forskrevet staaer.

21. Skal og den samme Tilsyn være med Lede at holdes vedlige paa Skielgierdene, saa vel som Skielgierdene om Rådsted Skov og Marker (enten) Marken er saet eller ei, det er Vinter, (eller) Sommer; efterdi det er hver Mand's Nytte og Gavn. Og dersom Hul eller Gab findes, skal gives førstegang 1 Skill., andengang 2 Skilling, og siden altid dobbelt op. Og dersom Oldermanden ikke slittig tilseer at samme Gierder altid holdes ved Magt, skal han give til Straf hver Sinde 1 Mark.

22. Hvo Oldermændene tilfiger⁷⁾ med sig at pante de Modvillige og Ulydige og ikke vil følge hannem, skal bøde hver Sinde 4 Skill.; dog skal det gaae om med dem alle, fra Nabo til Nabo, efterdi den ene bør saa vel pante som den anden med hannem. Dersom Nogen som pantes taler Oldermanden, eller hans Medhjelpere, ilde til, med Skiendsord eller i anden Maade, bøde 1 Mark.

23. Skal Ildsteder besees to Gange om Aaret i første Uge efter Paaske, og 14 Dage for St. Mikkelsdag; hvor da Brøst findes, enten paa Ildsteder, Bagovne, Kivlken eller hvor det være kan, skal strax færdiges inden 14 Dage, og ei desmidler Ild paa samme Steder givres eller optændes; og naar de 14 Dage forbi er, skal Bymændene strax de samme Steder besee, findes de da usærdige, da bøde 3 Mark, Og Steden, som brøstfærdig er,

⁷⁾ D. e. Hvem som — den, som Oldermændene tilfige.

nedslaaes; men dersom Nogen anden Gang derpaa vil lappe, og giøre Ild paa Steden, som Bymændene siger ganske i Fæld, skal atter nedslaaes og bøde 6 Mark, og siden dobbelt. Det samme og være meent om Nogen indlægger, Ildstederne for nær, Korn i Straa eller Halm, eller andet saadant: da skal det affkaffes under lige Straf, eller Bymænd have Forlov, at kaste det i Gaarden. Og dersom Bymændene herudi findes forsømmelig og ikke slittig tilseer, skal de samtlige give til Straf 2 Nldr.

24. Skal Ingen maa indtage i Huse eller Herberge nogen Keltzing, Landstryger eller nogen saadanne, som ikke haver rigtig Pas, uden Natten paakommer; og ikke da længer end een Nat. Hvo herimod gjør, skal bøde for hver Nat 1 Mark. Og dersom Naboer dyl med dennem, give lige Straf.

25. Skal ei heller Nogen indtage til Huse Nogen som andensteds ere frakommen, eller og i sin Tjeneste Svend eller Mø, førend de strax viser Præsten efter kongelig Forordning deres Pas, hvorledes de sig andensteds haver skicket, under Straf 2 Mark.

26. Dersom Nogen seer Tyveri begaaes, eller seer Nogen stiel fra sin Næste, hvor lidet det være kan, og ikke vil det sige, men døll (følger) med hannem, bøde 3 Mark.

27. Dersom Nogen seer deres Næstes Dvæg at ihjelslaaes, eller fanger nogen Skade, og døll med den Skaden gjør, give Eierne 1 Nldr.

28. Naar Oidermanden med Bysvendene ere forsamlede at tale om Byens Nytte og Tarv, og Nogen oversfalder Oidermanden med Skields- eller Skjendsord, hoder, truer, eller andet saadant, skal bøde hver Gang 1 Mark.

29. Naar Eiere ere forsamlede i deres Selskab til Gilde eller Olvide^{*)}, og Nogen vil byde Gæst, hvo det være kan,

^{*)} Egentlig: Bide-Ol o: Gilde, som holdes for de Bøder, der ere indkomne for Bedtægternes Overtrædelse. (Bidepengene) Jvfr.

være sig fremmed Tjenestdreng, eller Søn, som Faderen kan have med sig, liden eller stor, skal give til Laget for hver Person 4 Skilling; dog ikke deres Qvinder hermed meent. Og dersom Husbonden ei selv møder, da maa hans Søn eller Svend være i hans Sted fri. *)

30. Dersom Nogen i saadan deres Olforsamling, være sig hvo det være kan, Bonde, Gæst, Tjenestdreng eller Søn, truer eller undsiger Nogen med Ord eller Gierning, da skal gives til Straf 2 Mark, som han skal udlægge, der samme Gæst haver indbudet.

31. Skeer det at Nogen vil ikke lade sig straffe og undervise i deres Forsamling, og forseer sig mod Paamindelse, da sættes af Døren og bøde 1 Aldr.

32. Dersom Nogen svær eller bander i deres Forsamling, hvo det være kan, skal give for hver Sed 1 Skilling, som de Fattiges Forstandere skal indkræve. Vil han ikke see slittig til, da skal han give 1 Mark til Straf. Og dersom de Fattiges Forstandere samme Bøder ikke kan bekomme, da skal Aldermanden tilsiges, som strax skal pante.

33. Skal alle Aldermænds Gang gaae ret om fra Naboer til Naboer efter Omgangen, og Ingen forskaanes, han jo enten selv skal være eller skaffe en Anden i sin Sted igien, eller give til Husbonden 4 Rigsdaler, uden Præstens Medhjælpere.

34. Skal ikke maa gives Løfte for hvis Straf som sættes. Men hvo ikke Udlæg giver og betaler, naar han tilsiges, skal strax pantes for dobbelt.

Biergegravs Bystraa § 46. Bidebogen 3: Straaen, som indeholder Boderne. § 44. Histor. Tidsskr. IV. S. 540, 541.

*) Dette sidste Punctum synes at være tilføjet senere, da det er skrevet med bløgere Bly end det øvrige, og indstøbt imellem Stykkerne.

35. Skal Ingen maa oplægge Ol hellig Aftener, under 1 Nigsdalers Straf, saa vel af den i hvis Huus det skeer, som af dennem, Ollet oplægger. Ei heller skal Nogen om Helligdage eller Aftener, meget mindre om Sognedage, tilstede nogen Mands Bud i deres Huse til Dobbelt eller Ol, eller anden uskikkelig Leeg, være sig om Juul, Helligfester eller Søndagene, under 1 Nigsdalers Straf til Husbonden og 1 Nigsdaler til Bymænd, saa tidt det skeer.

36. Dersom Nogen leier eller laaner sin Jord bort til Andre at saae, være sig til Kiøbstædmænd, Bønder, Huusmænd, Tjenestesvend eller hvo det være kan, skal den, som Jorden eier, angibe det for Husbondens Fuldmægtige og for Præsten, at den som Jorden haver saaget, maa dog der af give sin Tiende. Men dersom nogen døll det, skal han ei aleneste selv udgive den Afgift; men og 2 Mark til Straf for hver Person, der saaget haver, til Byen.

37. Skal Ingen maa hugge i Hvidskoven¹⁰⁾, være sig hvo det være kan, videre end samtykkes, under 1 Mark til Straf for hver Bæst det bliver sæt fore, hvortil de 12 Mænd med Skovfogeden skal have Tilsyn, eller de skal straffes for dobbelt.

38. Hvis Kirkeværger, Bondesogeden, Eieroldermanden, med 8 Mænd, som skal udnævnes, samtykker med Husbondens eller hans Fuldmægtiges Samtykke, paa Kirkens, Præstens, Degnens eller Byens Nytte og Tarr, skal alle Eierne være forpligtig at samtykke, eller hver at bøde 1 Daler, for hver Sinde de modsiges, og deres Modsigelse dog intet at gjelde.

39. Dersom Oidermænden seer igiennem Fingert med Nogen, eller findes forsømmelig i deres Bestillinger, og Eierne klager derpaa, skal de dobbelt straffes, eftersom de der skulle straffes, burde at give.

¹⁰⁾ Hvor denne Skov har ligget vides nu ikke.

40. Derfom Noget findes forfømmelig og ikke vil yde Præsten fin Rente og Rettighed, naar han dem tilfiger, og klager derpaa, være sig Kornrende eller Bølgkorn af Marken, Paaske-Rente om Paaske, en Gaas af hver Mand Gjaes haver, faa eller mange, hvo det være kan til St. Mikkelsdag, Almindskorn¹¹⁾ til Martinidag, Helmysk-Mad¹²⁾ til Juul, eller anden Rente, de bør at give hannem: da skal Oldermændene, hver i sin Rode, pante dennem første Gang 3 Skilling og siden altid dobbelt op. Kan det ei hielpe, da at pante faa høit som Renten er, og skaffe Præsten Sit, være sig hvad det være kan, Dvægtende eller andet.

41. Lligemaade skal og være meent om Noget ei vil yde Degnen sin Rente, et Læs Beed aarligen af hver Mand inden Philippi Jacobi, Paaske-Rente om Paaske, Almindskorn¹³⁾ om Martini, Helmysk-Mad¹⁴⁾ til Juul, Penge for Eierverk at stille til Kyndelmisse, foruden anden aarlige Renter Huusmænd og Indester bør at give hannem, da skal Oldermændene pante dennem og skaffe hannem sin Rente, ligesom forskrevet staaer om Præstens; hvorfor Degnen skal ringe 12 hver Dag.

¹¹⁾ Det er maaskee det „Almyske-Korn“, som efter en Optegnelse over Præstefaldets Indtægter af 1617 beløb sig til 4 Pund Byg aarligen.

D.

[Uden al Tvivl menes her ved begge Udtryk den samme Gælte eller Afgift til Præsten. Ordet Almindskorn, som baade forekommer her, og nedenfor § 41, kan imidlertid neppe betragtes som Skrivfeil, da lignende ellers ikke forekomme i dette Document, uagtet dens stodesløse Orthographie. Ved Almindskorn kunde vel (efter som Ordet Almind, s. Ex. hos Svitsfelt, bruges) forstaaes en Afgift, som Sognemændene under eet ydede til Præsten; hvorfor den ogsaa i Optegnelsen af 1617 ikke er anført for hver Bonde især.]

¹²⁾ Ydedes i Stedet for Julerente; men blev afskaffet 1687. I Folge Optegnelsen af 1617 beløb den sig til 1 liden Bøste Flesk og 10 Brød af hver Mand.

D.

¹³⁾ „Almysk Korn“ var efter ovenanførte Fortegnelse af 1617 for Degnen 3 Pund Byg.

D.

¹⁴⁾ Helmysk-Mad af hver Mand var, i Folge samme Fortegnelse, en Bøste Flesk og 10 smaa Brød.

D.

42. Skal med for^{ne} Straf ei være meent Nogen quit at være, om Dvrighed der med vil have efter Loven at bestille.

43. Hvis Straf og Bøder, som efter for^{ne} Artikle skal udgives, skal strax qf Oldermændene samles og derfor giøre By-mændene Regnskab, saaledes at den fjerde Part skal gives til de Fattige, og leveres de Fattiges Forstandere, som derfor skal giøre Regnskab, og dersom Oldermanen eller de Fattiges Forstandere findes forsømmelige, skal de dobbelt udgive; de 3 Parter skal komme til Gierflabet.

44. Skal disse forst^{ne} Artikle altid findes hos Gier-Oldermand, og tvende Lieder om Naret oplæses, 8 Dage for Philippi Jacobi Dag, og 8 Dage for St. Mikkeisdag, naar de gaaer med Gierder; Hoved-Brevet at findes udi Kirkens Forvaring og Copien hos Gier-Oldermanen.

45. Naar Hø i Markerne skal slaaes, skal Ingen maa begynde at slaa førend Oldermændene tilfiger 8 Dage tilforn, paa det andre deres Eng ikke skal nedtrædes eller borttages; giør Nogen herimod bøde 1 Mark.

46. Begravelsessteder til Kirken skal strax betales til Kirkeværger, eller siden af Oldermændene hver i sin Nøde pantes, naar Kirkeværger klager, og dog betale Kirken; og det under $\frac{1}{2}$ Mark; anden Gang dobbelt. Ligesaa skal holdes, om de Fattiges Forstandere klager i saa Maader.

47. Naar Nogen bliver pantet, da skal han løse og betale sin Pant inden 14 Dage, eller Panten være forbrudt til Gierne, hvor god den være kan.

Disse forskrevne Artikke og Billaar haver menige Krenkerups Dienere i Nadssted Sogn vedtaget og samtykt af dennem og deres Efterkommere uryggelig at holdes skal; og dersom Noget herudi skal forandres, da skal det skee med Husbondens og Menighedens Samtykke. Saadant til Bekræftelse have efterskrevne 12 Mænd¹⁵⁾: Hans Jensen, Peder Josephson, Kirkebærger og Præstens Medhjælper, Christoffer Rasmussen, Bondesoged, Magt Rasmussen Eier-Oldemand, Peder Clausson, Peder Nielsøn Tyde, Rasmus Andersøn, Rasmus Jensøn, Rasmus Brodt, Torgen Hansøn¹⁶⁾, alle i Nadssted boendes, Rasmus Schou og Niels Søfrenson i Krungerup, vores Signeter undertrykt, Og til ydermere Stadfæstelse haver vi alle vores gunstige Husbonde, ærlig og velbyrdig Mand Hr. Valde Rosenkrantz til Krenkerup¹⁷⁾, Ridder, ydmyggeligen ombedet, med os at ville samtykke og underskrive. Datum Nadssted den 18. Martii 1635.

(Hervaa følger 12 Segl.)

¹⁵⁾ Nadssted Sogn havde allerede 1617 (i Følge Meddelelse af Hr. Pastor Douz) 56 Decimanter og 4 „Gaardsfæder“; 1690 ligeledes 60 Decimanter; 1708, Decimanter, store og smaa 63, og 40 Huse; 1774 (efter D. Atlas VI. S. 478) 61 Bønder og 42 Huusmand; 1800, efter Tiendeforeningen 60 Gaardmand; og 1814 havde Tiende af 59 Gaarde og 52 Huse. Saaledes maa antages, at de her nævnte 12 Mand have været delegerede til at underskrive Vedtægterne for „menige Krenkerups Dienere i Nadssted Sogn.“ (jvfr. ogsaa § 37.)

¹⁶⁾ Det bemærkes, at baade disse og de to følgende Navne paa de 12 Bønder ere alle skrevne med den samme Haand, som det øvrige Document; og at Rasmus Brodt's Navn er glemt og tilføjet i Marginen. Dette maa dog snarest tillægges den Grund, at Bønderne ikke kunde skrive; efterfom baade Seglene og de forsiellige Paategninger og Stadfæstelser vidner om, at Documentet er den oprindelige Original. D.

¹⁷⁾ Hr. Valde Rosenkrantz til Krenkerup, Søn af Axel Rosenkrantz til Glimminge, var født d. 28. Jun. 1582; ægtede Elisabeth Rosenfparre, som eiede Krenkerup, 1622, og døde 1643 (jvfr. Marmora dan. I. p. 168.)

„Med forsch^{ne} Willkaar och med vilkaar huad forbedris land till beste, hafuer jeg dette forskreffne samtyckt. dat. Krænkerup d. 7. April 1635.“

P. N. Kranz

mpp.

„Lest Paa Raadsted Birræetning denn 27. Aprilis Anno 1635. vdi Wienige Raadsted Wienns Nærverrelse och Ingen giensiggelse der war Imod.“

„Lest paa Raadsted Bircheting den 11 Septembr 1654 vdi mees nige Raadsted Wiends nærværelse, och ingen giensiggelse der vaar imod.“

„Saafem nogen tvistighed har vaarett mellem Degnen och samptlige Raadsteds Boemand om et Lees Surstouf, som de aarlig har pleyet att age ham, da som deris for Mænd saadantt har indgangett for dem och deris Effterkommere, och Min Nærfader El. Hr. Palle Rosenkrantz dérudj har samtycht och understreffvet, er dett billigt at for^{ne} Raadsted By-Mænd¹⁵⁾ indtil videre effterkommer hvad deris formand fl. har forskreffvet sig till sampt deris effterkommere att skulde giøre.“

Krænkerup d. 29. Octbr. 1689.

J. Skiel.

„Lest paa Raadsted Bircheting Mandagen dend 1 Aprilis 1695.“

¹⁵⁾ Her har først staaet „Sogne-Mænd“, hvilket er rettet til „By-Mænd“. Begge Dele kan endnu læses. D.